

Miljö- och energidepartementet
Kemikalieenheten
Annika Löfgren
103 33 Stockholm

Stockholm
2017-06-28

Ert dnr
M2017/00779/Ke

Vårt dnr
2017/059

Remissvar angående utredningen om styrmedel för att förebygga uppkomst av avfall i syfte att främja en cirkulär ekonom, dir. 2016:3 (SOU 2017:22)

Näringslivets Regelnämnd NNR har beretts tillfälle att avge yttrande över ovan nämnd remiss och anför följande;

Konsekvensutredning

NNR noterar inledningsvis att utredningens huvuduppdrag har varit att analysera och föreslå styrmedel för att främja ökad nyttjandegrad och ökad återanvändning av produkter för att förebygga uppkomsten av avfall. NNR menar att ett viktigt styrmedel i detta avseende redan finns, men att detta styrmedel måste användas med större omsorgsfullhet än i dagsläget. Det styrmedel som NNR avser är Förordning (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning. Om konsekvenser av ett nytt regelverk som påverkar möjligheterna till en cirkulär ekonomi identifieras i utredningsprocessen finns alla möjligheter för beslutsfattare att styra mot avsett mål. I dagsläget görs inte alla konsekvensutredningar med den omsorgsfullhet som skulle behövas för att upptäcka konsekvenser som inte är uppenbara (se Regelrådets Årsrapport 2016). Den aktuella utredningen saknar i vissa avseenden en komplett konsekvensutredning och bidrar således inte till att detta styrmedel används så väl som vore önskvärt.

NNR noterar också att utredningen bl.a. ser regelrelaterade hinder som begränsar möjligheterna att genomföra reformer med en inriktning mot cirkulär ekonomi. Under förutsättning att omvandlingen från värdekedja till värdecykel ska genomdrivas så långt som möjligt behöver dessa regelrelaterade hinder undanskaffas. Det är dock än viktigare att endast nödvändiga och berättigade regelrelaterade nya hinder uppställs i framtiden. Varje sådant nytt hinder kan ofta motiveras av goda skäl ur ett snävt perspektiv. Ur ett bredare perspektiv kanske inte fördelarna uppväger nackdelarna av att begränsa möjligheterna i en cirkulär ekonomi. Vid beslutsfattande är det helt avgörande att samtliga fördelar och nackdelar är väl beskrivna och ekonomiskt kvantifierade. Så är inte fallet i denna utredning.

Delegation för cirkulär ekonomi

NNR menar att den delegation för cirkulär ekonomi som föreslås inrättas under Näringsdepartementet kan bidra till syftet att ”bryta stuprör” inom offentliga organisationer. Dock behöver delegationens arbete kompletteras av ett gediget utredningsarbete i samband med varje nytt regleringsförslag för att de positiva konsekvenserna ska kunna avvägas mot de negativa, krona för krona.

Totala regelbördan

NNR har länge argumenterat för att den totala regelbördan är ett problem för företagen i Sverige, även om varje enskild regel har goda skäl för sig ur ett snävt perspektiv. Den totala regelbördan i en linjär ekonomi är ett problem. I en cirkulär ekonomi blir detta problem än större. Negativa konsekvenser av regelverk har en tendens att multipliceras vid återanvändning av produkter. Regler som inte regelbundet utvärderas och är framtagna i ett linjärt sammanhang riskerar att helt stoppa en omställning till cirkulära system. Detta kan bl.a. exemplifieras genom den aktuella kemikalieskatten som riskerar att slå hårt mot återanvändningen av IT-produkter. Att regelsystemen inte motverkar varandra blir än mer viktigt i ett cirkulärt system jämfört med ett linjärt.

Skatteväxling

Utredningen förordar en skatteväxling där skatt på arbete sänks samtidigt som skatt på konsumentprodukter höjs. NNR menar att sänkningen av skatten på arbete måste ha en viss substans för att den ska få positiva effekter. Eftersom skatten på arbete är extremt bred blir en sänkning med några få procent väldigt kostsam men riskerar att få små positiva effekter. Samtidigt skulle en sådan mindre sänkning av skatten på arbete innebära en kraftig procentuell höjning av skatten på konsumentprodukter eftersom denna inte är lika bred. Att ha Europas högsta momsats får effekter som behöver framgå av utredningen. Att istället kraftigt bredda momsbasen skulle behöva övervägas. Att höjt pris på konsumentprodukter i Sverige skulle öka efterfrågan på andrahandsmarknaden istället för att öka den internationella privathandeln behöver visas i en analys. NNR menar att konsekvensutredningen behöver kompletteras.

Bilpooler

Utredningen vill främja användandet av bilpooler på olika sätt och menar att detta skulle få positiva effekter på miljön. NNR menar att det finns brister i konsekvensutredningen av detta förslag. Det ökade slitaget och därmed den förkortade livscykeln för en bilpoolsbil tas inte hänsyn till i konsekvensutredningen genom att man beräknar effekterna på fem års sikt. Om man istället hade valt tio års sikt hade bilpoolerna varit tvungna att köpa nya bilar eftersom en bilpoolsbil i genomsnitt håller i sju-åtta år. En en-familjs-bil har en medelålder på 17 år.

NNR menar att det hade varit bra om utredningen hade innehållit en beskrivning av alternativa åtgärder som skulle kunna minska miljöpåverkan av bilar. En konsekvensutredning av möjligheterna att öka återvinningen av idag avställda bilar vore intressant. NNR har förstått att det finns väldigt många registrerade men avställda bilar i Sverige, som om de skrotades skulle kunna minska de totala miljöeffekterna av bilparken.

Hyberavdrag

Utredningen föreslår att en skattereduktion, ett så kallat hyberavdrag, införs för konsumenter som har utgifter för tjänster i samband med hyra, begagnat försäljning eller reparation av konsumentprodukter.

NNR menar på ett generellt plan att olika typer av avdrag för att gynna vissa tjänster som regel innebär en administrativ belastning på företagen, en belastning som i möjligaste mån bör undvikas. Fördelarna med ett hyberavdrag och de alternativa styrmedlen behöver kvantifieras i ekonomiska termer och vägas mot bl.a. de administrativa kostnaderna.

Reklamationsrätt

Utredningen föreslår en stärkt rätt att reklamera undermåliga produkter. Utredningen skriver att förslaget om förlängd omvänd bevisbörda ”kan” styra mot mer hållbar produktdesign. NNR efterlyser vetenskapliga underlag för att så skulle bli fallet. Konsekvenserna för företagen av denna ändring har inte alls tagits upp i utredningen. Exempelvis skulle kostnaderna för reklamationer av oaktsamt behandlade konsumentprodukter öka. Oaktsamt handhavande är ibland svårt att bevisa för företagen. Utredningen förespråkar uttryckligen överimplementering av ett minimidirektiv. En sådan argumentation förutsätter en fullständig konsekvensutredning.

Slutsats

NNR finner avslutningsvis att utredningen behöver kompletteras på flera punkter för att utgöra ett fullgott underlag för beslut.

Näringslivets Regelnämnd NNR

August Liljeqvist